

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 604/2020-7

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 17. decembra 2020 prerokoval vyhlásenie sudkyne Ústavného súdu Slovenskej republiky Jany Baricovej o jej (ne)zaujatosti vo veci ústavnej sťažnosti [REDACTED], vedenej Ústavným súdom Slovenskej republiky pod sp. zn. Rvp 1320/2019, a takto

r o z h o d o l :

Sudkyňa I. senátu Ústavného súdu Slovenskej republiky Jana Baricová **n i e j e v y l ú č e n á** z konania a rozhodovania o námietke zaujatosti vo veci vedenej na Ústavnom súde Slovenskej republiky pod sp. zn. Rvp 1320/2019.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Skutkový stav a oznámenie možných dôvodov vylúčenia

1. Sudkyňa I. senátu Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) Jana Baricová listom z 3. decembra 2020 v súlade s § 50 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 413/2019 Z. z. (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) oznámila predsedovi

ústavného súdu, že vo veciach vedených na ústavnom súde pod sp. zn. Rvp 1320/2019 a Rvp 1644/2019, spojených na ďalšie konanie uznesením ústavného súdu č. k. IV. ÚS 105/2019-41 z 5. novembra 2019, ktoré boli predtým pridelené sudcom IV. senátu ústavného súdu Liborovi Duľovi a Miroslavovi Durišovi, [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľka“) vznesla 10. novembra 2020 námietku zaujatosti voči všetkým členom IV. senátu ústavného súdu. Dôvodom námietky bol jej nesúhlas so spôsobom rozhodnutia senátu vo veci vedenej pod sp. zn. IV. ÚS 463/2020, ktorým ústavný súd uznesením z 24. septembra 2020 odmietol jej ústavnú sťažnosť proti uzneseniu Krajskej prokuratúry v Bratislave.

2. Rozhodovanie o námietke zaujatosti voči členom štvrtého senátu bolo pokynom predsedu ústavného súdu z 26. novembra 2020 pridelené do senátu I. ÚS na ďalší postup podľa čl. IV bodu 1 písm. a) Rozvrhu práce Ústavného súdu Slovenskej republiky na obdobie od 1. januára 2020 do 31. decembra 2020 v znení dodatku č. 1 z 27. mája 2020 a dodatku č. 2 z 1. októbra 2020 v zmysle ustanovenia § 51 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

3. Pri študovaní veci sp. zn. Rvp 1320/2019 sudkyňa Jana Baricová zistila, že sa v nej nachádza námietka zaujatosti vznesená sťažovateľkou proti jej osobe z dôvodu, že v rokoch 1992 až 2004 vykonávala funkciu podpredsedníčky Krajského súdu v Bratislave (ďalej aj „krajský súd“), a mala teda prístup k osobnému spisu sťažovateľky, a to v priebehu jej výkonu justičnej čakatelky v pracovnoprávnom vzťahu, ako aj v priebehu výkonu sťažovateľky ako sudkyne Okresného súdu Bratislava 1, ktorý bol podriadený krajskému súdu. Vzhľadom na to, že sťažovateľka podala trestné oznámenie na neznámych páchatel'ov pre neoprávnené poskytnutie, sprístupnenie, zverejnenie, neoprávnené zhromažďovanie a zneužitie osobných údajov sťažovateľky a že podozrivými v trestných veciach sú aj predstavitelia štátnej správy Krajského súdu v Bratislave v období od roku 1986 do 15. júna 2019, sťažovateľka žiada jej vylúčenie z konania a rozhodovania vo veci sp. zn. Rvp 1320/2019.

4. K tejto námietke zaujatosti sťažovateľky okrem toho, že vo veci sp. zn. Rvp 1320/2019, ktorú prejednáva a rozhoduje štvrtý senát ústavného súdu, ktorého nie je

sudkyňa ani členkou, Jana Baricová uviedla, že takmer v rovnakom znení sťažovateľka voči sudkyňi vzniesla aj námietky v konaniach vedených na ústavnom súde vo veciach sp. zn. Rvp 379/2020 a sp. zn. Rvp 690/2020. O námietkach zaujatosti v týchto veciach rozhodol ústavný súd uznesením sp. zn. II. ÚS 220/2020 z 12. mája 2020 tak, že sudkyňu Janu Baricovú nevytlúčil z konania a rozhodovania v predmetných veciach.

5. K obsahu tejto námietky zaujatosti sudkyňa Jana Baricová tiež uviedla, že nemala žiadny prístup k osobnému spisu sťažovateľky, pretože funkciu podpredsedníčky Krajského súdu v Bratislave vykonávala krátko, v čase od septembra 1992 do marca 1993, a potom až po zlúčení Krajského súdu v Bratislave s Mestským súdom v Bratislave, v čase od marca 1997 do januára 2005. O sťažovateľke uviedla, že bolo jej síce známe, že bola sudkyňou Okresného súdu Bratislava I, avšak nebola s ňou v nijakom priamom služobnom vzťahu a nemala možnosť a ani dôvod nahliadať do jej osobných spisov. K osobe sťažovateľky tiež uviedla, že nemá k nej žiaden vzťah ani pomer, takisto ani k jej právnej zástupkyňi, ani k veci ako takej.

6. Pokynom predsedu ústavného súdu Ivana Fiačana z 8. decembra 2020 bolo oznámenie v súlade s čl. IV bodom 1 písm. b) platného rozvrhu práce ústavného súdu na obdobie od 1. januára 2020 do 31. decembra 2020 v znení dodatkov č. 1 z 27. mája 2020 a č. 2 z 1. októbra 2020 pridelené na rozhodnutie podľa § 51 ods. 2 zákona o ústavnom súde do II. senátu ústavného súdu v zložení Ľuboš Sziget (predseda senátu) a Jana Laššáková a Peter Molnár – členovia senátu (ďalej len „príslušný senát“).

II.

Relevantná právna úprava

7. Zákon o ústavnom súde obsahuje výslovnú právnu úpravu o vylúčení sudcu ústavného súdu z výkonu sudcovskej funkcie v § 49 až § 52.

8. Podľa § 49 ods. 1 zákona o ústavnom súde sudca ústavného súdu je vylúčený z konania a rozhodovania vo veci, ak so zreteľom na jeho pomer k veci, účastníkom

konania, zúčastnenej osobe alebo ich zástupcom možno mať pochybnosti o jeho nezaujatosti. Dôvodom na vylúčenie sudcu ústavného súdu nie sú okolnosti, ktoré spočívajú v postupe sudcu ústavného súdu v konaní o prerokúvanej veci alebo v jeho rozhodovaní v iných veciach na ústavnom súde.

9. Podľa § 51 ods. 2 prvej vety zákona o ústavnom súde ak ide o rozhodovanie v senáte ústavného súdu, o vylúčení sudcu ústavného súdu rozhoduje iný senát ústavného súdu určený rozvrhom práce.

10. Podľa § 22 ods. 1 zákona o ústavnom súde sudca ústavného súdu je povinný chrániť neporušiteľnosť prirodzených práv človeka, práv občana a princípy demokratického a právneho štátu.

11. Podľa § 22 ods. 2 zákona o ústavnom súde sudca ústavného súdu je pri výkone svojej funkcie nezávislý a pri rozhodovaní je viazaný ústavou, ústavnými zákonmi a medzinárodnými zmluvami, ktoré Slovenská republika ratifikovala a boli vyhlásené spôsobom ustanoveným zákonom.

12. Podľa § 23 ods. 1 zákona o ústavnom súde sudca ústavného súdu je povinný vykonávať svoju funkciu svedomite a zdržať sa pri jej výkone i v občianskom živote konania, ktoré môže narušiť alebo ohroziť vážnosť ústavného súdu, dôveru k ústavnému súdu a vážnosť funkcie sudcu ústavného súdu.

13. Podľa § 22 ods. 1 zákona o ústavnom súde sudca ústavného súdu je povinný zdržať sa výkonu funkcie, zamestnania alebo činnosti nezlučiteľnej s výkonom funkcie sudcu ústavného súdu (§ 20 ods. 1).

III.

Posúdenie vecí ústavným súdom

14. Ústavný súd zdôrazňuje, že požiadavka nestrannosti sudcu sa dotýka samej podstaty spravodlivosti a jej vnímania. Nestrannosť znamená absenciu zaujatosti či predsudku, znamená, že sudca nemá žiaden osobný záujem na výsledku konania. Rozhodovať nestranne nie je právom, výsadou či privilegiom sudcov. Ide o základnú povinnosť sudcov, o štrukturálny prvok súdneho systému a jeho riadneho fungovania.

15. V zmysle § 49 ods. 1 zákona o ústavnom súde, ako aj z pohľadu čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd je nestrannosť sudcu obyčajne definovaná ako absencia predsudku alebo zaujatosti, pričom ju možno posudzovať na základe dvoch rôznych prístupov. Na jednej strane sa rozlišuje subjektívny prístup, pri ktorom sa skúma stav mysle sudcu, teda to, čo si sudca v danej situácii myslel vo svojom vnútornom fóre, a objektívny prístup, pri ktorom sa skúma, či sudca poskytuje dostatočné záruky, aby bola vylúčená každá pochybnosť o jeho nestrannosti. V prípade subjektívneho hľadiska nestrannosti sa nestrannosť sudcu predpokladá až do predloženia dôkazu opaku [rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) vo veci Piersack proti Belgicku z 1. 10. 1982]. Objektívny prístup spočíva v otázke, či nezávisle na osobnom správaní sudcu určité overiteľné skutočnosti neumožňujú pochybovať o jeho nestrannosti. V tomto smere i zdanie môže byť dôležité. Mal by byť vylúčený každý sudca, u ktorého sa možno oprávnene obávať, že mu chýba nestrannosť. Ide o dôveru, ktorú musia mať súdy pri stranách v demokratickej spoločnosti (rozsudok ESLP vo veci Padovani proti Taliansku z 26. 2. 1993). Rozhodujúcim prvkom v otázke rozhodovania o zaujatosti zákonného sudcu je to, či obava účastníka konania je objektívne oprávnená. Treba rozhodnúť v každom jednotlivom prípade, či povaha a stupeň vzťahu sú také, že prezrádzajú nedostatok nestrannosti súdu [(rozsudok ESLP vo veci Pullar proti Spojenému kráľovstvu) m. m. III. ÚS 24/05].

16. Z citovaných ustanovení § 22 a § 23 zákona o ústavnom súde je zrejmé, že sudca ústavného súdu je v určitej miere obmedzený vo svojej slobode chovať sa podľa svojej

ľubovôle, nechať sa viesť svojimi emóciami a byť ovplyvnený vzťahmi k iným ľuďom. Zmyslom a účelom takéhoto obmedzenia je na jednej strane dosiahnutie primeraného odstupu sudcu ústavného súdu od vecí, o ktorých rozhoduje, a tiež i toho, že sa rozhodovacia činnosť sudcov ústavného súdu bude javiť ako uvážlivá, nezaujatá, schopná posúdiť vec bez stranenia niektorému z účastníkov.

17. Obdobne z judikatúry ESLP vyplýva, že osobitne je potrebné skúmať, či medzi špecifikovanými osobami ide napr. o blízke priateľstvo, o vzťah finančnej závislosti, prípadne vzťah nadriadenosti a podriadenosti (porovnaj rozsudok ESLP vo veci Steck – Risch proti Lichtenštajnsku z 19. 5. 2005).

18. Z § 49 ods. 1 zákona o ústavnom súde vyplýva, že tri druhy vzťahov môžu vyvolávať pochybnosti o nezaujatosti sudcu ústavného súdu – jeho pomer k veci, k účastníkom konania, k zúčastnenej osobe alebo k ich zástupcom. Hoci to z právnej úpravy explicitne nevyplýva, z povahy veci je zrejmé, že tieto vzťahy majú zostupnú tendenciu, pokiaľ ide o spôsobilosť vyvolať pochybnosti o nezaujatosti sudcu ústavného súdu s následkom jeho vylúčenia z konania a rozhodovania veci. Vzťah s najväčším potenciálom vyvolať pochybnosti o nezaujatosti sudcu je pomer k veci, na opačnom konci spektra bude nepochybne pomer k právnenému zástupcovi účastníka konania a napokon pomer k právnenému zástupcovi zúčastnenej osoby (porovnaj uznesenia Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. II. ÚS 808/2013 z 26. 8. 2014, sp. zn. II. ÚS 2127/2014 z 22. 10. 2014).

19. Z uvedenej hierarchie vzťahov logicky vyplýva, že pomer k veci by mal v zásade vždy mať za následok vylúčenie sudcu z konania a rozhodovania o tejto veci, pomer k účastníkom konania alebo k zúčastnenej osobe nemusí nevyhnutne viesť k jeho vylúčeniu. Pomer k právnenému zástupcovi účastníka konania, prípadne zúčastnenej osoby by spravidla mal viesť k vylúčeniu sudcu len výnimočne, a to v závislosti od konkrétnych okolností danej veci a pri dôslednom zohľadnení povahy a intenzity tohto vzťahu (porovnaj Nemeškalová Rosinová, A. Objektívny test nestrannosti v prípadoch vzťahu sudcu k účastníkom konania a ich zástupcom. In: *Jurisprudence* 6/2017, s. 35 – 36; porovnaj

tiež tam uvedené uznesenie Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. II. ÚS 808/2013 z 26. 8. 2014).

20. Tieto kritériá nemožno vnímať ako jediné kritériá, ktoré je potrebné zohľadniť pri rozhodovaní o nezáujatosti sudcu ústavného súdu. V prípade ústavného súdu ako (jediného) súdneho orgánu ochrany ústavnosti svojho druhu na území Slovenskej republiky (čl. 124 Ústavy Slovenskej republiky) je namieste zohľadňovať otázku spôsobilosti ústavného súdu rozhodnúť vo veci v prípade vylúčenia niektorých z jeho sudcov. Súčasťou rozhodovania o vylúčení sudcu ústavného súdu vzhľadom na povahu súdu, na ktorom pôsobí, bude aj doktrína nevyhnutnosti (*doctrine of necessity*), ktorá je obsiahnutá aj v tzv. Bangalórskech zásadách správania sudcov. Podľa bodu 2.5 Bangalórskech zásad správania sudcov vylúčenie sudcu sa nevyžaduje, ak vo veci nemožno ustanoviť iný senát, ktorý by vo veci konal, alebo z dôvodu naliehavých okolností, keď by nečinnosť mohla viesť k vážnemu pochybeniu pri výkone spravodlivosti. Zohľadnenie týchto princípov by malo nevyhnutne viesť k reštriktívnemu výkladu dôvodov, pre ktoré by sudca ústavného súdu mal byť vylúčený z konania a rozhodovania v konkrétnej veci.

21. Tieto praktické hľadiská týkajúce sa výkonu spravodlivosti a otázky funkčnosti konkrétneho súdu pri rozhodovaní o vylúčení sudcu zohľadnil aj ESĽP napr. v rozsudku vo veci Ramljak proti Chorvátsku z 27. júna 2017, keď uviedol, že v prípade vylúčenia sudcu odvolacieho súdu v Splite by nebol problém ho nahradiť iným sudcom, keďže odvolací súd v Splite je jedným z najväčších v krajine, na ktorého civilnom úseku pôsobilo v tom čase vyše 40 sudcov, prípadne aj v rozsudku vo veci Steck – Risch a ďalší proti Lichtenštajnsku z 19. mája 2005, keď poukázal na rozlohu Lichtenštajnska a na fakt, že sudcovia ústavného súdu vykonávajú túto funkciu popri inej právnickej činnosti, preto väzby medzi sudcami ústavného súdu a inými právnickými profesionálmi sú prirodzené.

22. Napokon túto otázku je potrebné zohľadňovať aj *pro futuro* v tom zmysle, že ak v neskoršej veci záujem zachovania spôsobilosti ústavného súdu rozhodnúť bude vyžadovať, aby už skôr vylúčený sudca ústavného súdu v tejto veci rozhodoval (kde by napr. bol účastník konania zastúpený tým istým právnym zástupcom), bolo by potrebné

dostatočne odôvodniť, prečo už skôr vylúčený sudca v tejto neskoršej veci nie je zaujatý (porovnaj rozsudok ESLP vo veci Harabin proti Slovenskej republike z 20. 11. 2012).

23. Sudkyňa ústavného súdu Jana Baricová vo svojom vyhlásení zaujatosti špecificky zdôraznila, že k veci samej alebo k sťažovateľke ako účastníčke konania ani k jej zástupkyňi nemá žiaden pomer.

24. Vzhľadom na uvedené príslušný senát ústavného súdu opätovne, ako pri nevylúčení sudkyne pri rozhodovaní o takmer rovnakej námietke zaujatosti sťažovateľkou už v iných konaniach pred ústavným súdom, dospel k rovnakému k záveru, že sudkyňa neuviedla vo svojom vyhlásení také skutočnosti, ktoré by boli spôsobilé vyvrátiť zo subjektívneho hľadiska domnienku jej zaujatosti. Napokon aj pri aplikovaní objektívneho testu príslušný senát ústavného súdu rovnako dospel k tomu istému záveru, že jej vzťah k sťažovateľke ani vo veci vedenej pod sp. zn. Rvp 1320/2019 nemá takú povahu a intenzitu, ktorá by aj pri použití tzv. teórie zdania mala vyvolávať pochybnosti o jej nezaujatosti (bližšie ústavný súd odkazuje na podrobné odôvodnenie svojho uznesenia sp. zn. II. ÚS 220/2020 z 12. mája 2020, pozn.).

25. Príslušný senát ústavného súdu preto po posúdení už uvedených dôvodov konštatuje, že v danej veci nie sú splnené zákonné podmienky na vylúčenie sudkyne Jany Baricovej, predsedníčky prvého senátu ústavného súdu, z prejednávania a rozhodovania veci vedenej pod sp. zn. Rvp 1320/2019.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 17. decembra 2020

Luboš Szigeti
predseda senátu